

Druhé p?íkázání: Nebudeš se klan?t modlám.

P?vod materiálu

Elen Plzáková

Po?adí v lekci

3

Úvodní slovo a kapitola „Jak s p?ípravkou pracovat“ k Desateru [jsou k dispozici v pdf](#).

Téma

Jedin? B?h je hoden naší nejvyšší úcty. Nic a nikdo jiný.

Cíle

- **P?edškolní d?ti:** podtrhnout Boží lásku k ?lov?ku a lidskou odpov?? na ni. (*Já jsem Hospodin, tv?j B?h, B?h ... milující ...prokazuje milosrdenství tisíc?m pokolení ...*)
 - **Mladší školní:** Vysv?tlit, co je modla, a spolu s p?íb?hem ukázat nep?ijatelnost toho, aby se ?lov?k ponižoval uctíváním model a aby se pokoušel manipulovat Bohem. (*Nezobrazíš si Boha zpodoběním ni?eho, co je naho?e na nebi, dole na zemi nebo ve vodách pod zemí. Nebudeš se ni?emu takovému klan?t ani tomu sloužit. Já jsem Hospodin, tv?j B?h, B?h žárliv? milující.*)
 - **Starší školní:** v rozhovoru p?iblížit, jak vypadají sou?asné modly, jak jsme tímto modlá?stvím všichni ohroženi a projít p?íkázání tak, aby bylo d?tem co nejvíc pochopitelné. (*celé p?íkázání*)
-

Pro u?itele

Poznámky k p?íkázání

- Osvobozuje od snahy zbožstit své výtvary a p?ikládat svým cíl?m, snahám a úmysl?m božskou autoritu. Nejde o zákaz výtvarného um?ní, ale o zákaz zbožš?ování našich výtvor?.
- Osvobozuje i od nejr?zn?jších náboženských snah, ke kterým má ?lov?k p?irozen? sklon; J. Calvin: „Lidská mysl je továrna na Bohy.“ B?h je nezávislý na lidských p?edstavách, Boha nelze definovat, je v?tší než možnosti našeho vyjád?ení.
- Vyjád?ení „žárliv? milující“ umož?uje najít srozumitelné paralely v láskyplných vztazích mezi lidmi.

Poznámky k p?íb?hu

- Výška sochy 30 m, šířka 3m.
- P?íb?h je vložen do doby babylónského zajetí, tedy 6.století p?.Kr. Kniha Daniel vznikla ve 2.století p?.Kr. a je pravd?podobné, že reflektuje také situaci ve své době, tj. už p?i vzniku byl text zároveň „kázáním“, povzbuzením pro sou?asníky.

Úskalí

- Nesklouznout k lí?ení pomsty Boží po n?kolik pokolení, p?íkázání má povzbudiv?jší dosah, než se z ?eského p?ekladu m?že zdát, význam ?íslovek t?etí a ?tvrté je nejistý, ale tisíce (množné ?íslo) jsou jasné. P?íkázání z?eteln? podtrhuje nesmírnost Božího milosrdenství.

- Nepokoušet se vysvětlit zázrak záchrany z pece. Biblický autor uvádí, že Hospodin je vysvobodil, to je i pro nás zásadní. Pokud starší děti na to narazí v rozhovoru, vysvětlíte obraznost příběhu (již v době svého vzniku měl tu funkci, viz výše) a pomocí citace Iz 43,2 mluvíte o tom, co může být pro člověka jako ohnivá pec a jak ho Bůh může zachránit.
- Je třeba mít na vědomí, že téma je dvojité – 1. Zákaz jakékoliv manipulace s Bohem; 2. Zákaz spoléhání na jiné bohy. Dětem to netřeba zdrazňovat, vyplýne to z vyprávění. V psaném textu je to odlišeno velikostí prvního písmene ve slově Bůh, resp. bůh.

Odkazy

Biblické odkazy

Ex 18,2-4; Ex 32; Iz 43,2; Mt 6,2; 4 K 8,5-6; Jk 4,5; Sk 5,9

Jiné odkazy

- *Učíme se spolu* – Biblická jednota 1996, ročník 4, sešit 3, str.25-28 – zpracování Da3 s vymalovánkami a dalšími činnostmi
- *Cesta Božího lidu SZ*, Praha 1991, str. 282-286 – zpracování Da 3
- *Dokud se zpívá*, Kalich 2008, díl 1, úloha 4 – zpracování Da 3
- *Biblické domalovánky*, BS, Praha 2008, str.80 – Da 3 pro malé děti

Pro děti

Předškoláci

Úvodní rozhovor s tématem „Za co jsme Bohu vděční a co se mu povedlo“.

- Možno použít fotografie krajin, měst, zvířat, (nejlépe velké z kalendářů) – jít co nejvíc do detailu, aby si děti všimaly drobností, barev, tvarů a zdrazňovat zdánlivě obyčejné věci, aby si uvědomily, co je krásné a bez čeho by nebylo na světě tak hezky. Dál se rozhlédnout kolem a uvědomit si, co už ten den prožily – co je pro ně krásné a důležité doma a ve sboru. Opět zdrazňovat na detaily.
- Rozhovor směřovat k lidem, kteří je obklopují (rodina, učitelé, kamarádi, sbor, sousedi, lékaři) s tím, co pro děti tyto lidé dělají a znamenají a že jsou těmi, koho jim Bůh posílá.

Otázky:

Toto všechno jsme dostali od Pána Boha. Když něco dostaneme, třeba dárek, co je nejlepší udělat? (Poděkovat) Stejně děkujeme Bohu.

A to všechno, svět, který nám Bůh dal, je dobrý a krásný. Co se stane, když my něco uděláme dobře a krásně? (Někdo nás pochválí.) Stejně chválíme my Pána Boha.

Písníka:

O tom, jak je dobře pána Boha chválit a děkovat mu, je písníka. Jsou tam ale jiná slova, zpívá se tam, že Pána Boha ctíme, vzýváme a velebíme. Asi nevíte, co to znamená, ale je to podobné jako když ho chválíme a děkujeme mu.

Písnička zpívá o tom, že to je na světě to nejlepší, co můžeme dělat. Protože to nejlepší a nejděležitější, co máme, máme od Pána Boha. Kdo jiný by nám dal rodiče a všechny lidi, které máme rádi, nebo tento krásný svět? Právě proto, že nikdo jiný nám to dát nemůže, chválíme Pána Boha nejvíc. Asi nás má rád, když nám tohle všechno dal. Teba můžeme pochválit maminku a poděkovat jí za velmi dobrou snídani a při tom můžeme pochválit a poděkovat Pánu Bohu za to, že máme takovou šikovnou maminku.

„Není lepší na tom světě?“ (D 610, BTS 8)

Stačí první sloka, pokud jsou děti schopné, mohou zpívat i dál, slova je teba vysvětlit.

Návrh další činnosti:

- Nakreslit sebe, rodinu, kamarády, vystihnout a nalepit do obrázku pěkné krajiny: „Sem pojedeme na výlet. Krásná tu zemi Pán Bůh udělal“.
- Nakreslit, jak chválím/e Boha (např. všichni v kostele zpívají), za co já nejvíc chválím Boha.

Pro první stupeň

Rozhovor

Druhé přikázání mluví o tom, že si člověk, který věří v Hospodina, nedělá modly. Modla ve starozákonní době vypadala jako socha.

- *Z čeho se dělá socha? (odpověď předpokládá různé materiály)*

Každá socha ale není modla, modle se člověk klaní a slouží jí (té soše), protože si myslí, že to je bůh.

- *Není to nesmysl?*

Přece to lidé dělali. Vypadalo to tak, že padali před sochou na zem a dělali pro ni všelijaké oslavy, dokonce se o ni starali skoro jako o miminko, dávali jí jídlo (které nesnědla), myli ji (a té soše to bylo fuk, jestli je špinavá nebo ne).

- *To je taky dost velký nesmysl, nemyslíte?*

Však izraelští proroci ve Starém zákoně si z toho dělali legraci, protože to je trochu hloupé.

Ještě hloupější ale je to, proč to ti lidé všechno dělali. Nechtěli totiž sloužit bohu, ale chtěli, aby bůh sloužil jim. Mysleli si, že když všechno správně udělají pro tu sochu, bude pak bůh něco dělat pro ně. Vlastně tak chtěli donutit toho boha, aby pro ně udělal to, co chtěli.

- *Když si připomenete našeho Pána Boha, jaký je, nemyslíte, že tohle je ten úplně největší nesmysl? Jak asi by někdo mohl donutit Pána Boha, aby pro něj něco udělal? Tím, že si udělá jeho sochu a přinese jí svačinu? Nebo tím, že se bude chovat vzorně, si vyslouží příze Pána Boha?*

On vůbec nechce, abychom ho k němu nutili. Proto nám dal přikázání – nebudete si dělat modly. Je to podobné, jako když potěbujete, aby vám kamarád půjčil pastelku – vždycky je lepší říct: „prosím, mohl bys,“ a ne: „musíš mi půjčit pastelku, protože včera jsem ti půjčil gumu.“

- *Jak to uděláme, aby se Bůh dověděl, že bychom od něj něco potřebovali?*

Jako v případě s pastelkou a kamarádem – řekneme to Bohu prosbou, modlitbou a rozhodně, stejně jako u kamaráda, necháme na Něm, jestli to udělá.

Vyprávění – biblický příběh o modle

To bylo v zemi babylonské, kam Izraelce dal odvézt král Nebúkadnesar. Měl velikou říši. Vznikla tak, že Nebúkadnesar zničil a obsadil mnoho jiných království, i to izraelské. Izraelce přestěhoval do Babylóna, protože si myslel, že bude snadnější je ovládnout.

Král měl jednou divný sen. Podle toho snu pochopil, že jeho veliká říše nebude navždy, ale že přijde čas, kdy i ona bude zničena. To se mu moc nelíbilo, a tak si myslel, že by bylo potřeba něco proti tomu udělat. Teď přijde na řadu modla. Nechal udělat sochu, aby se jí všichni klaněli, a asi si myslel, že když bude dost velká a klanět se budou opravdu všichni, tak to pomůže. Bohové, ve které věřil, zařídí, aby jeho říše vydržela. Ta socha byla velká jako devítipatrový dům a celá ze zlata. Určitě je lepší zlato než dřevo, myslel si asi král, to vydrží déle a bohové tak uvidí, že si jich považuju.

Socha byla náramná. Teď ještě poslat hlasatele, aby sezvali lidi ke klanění a vymyslet znělku, podle které všichni poznají, že nastal čas klanění. Jo, a ještě kdyby náhodou někdo měl něco proti, tak nachystat ohnivou pec, aby ho tam hodili. To je jim taky potřeba říct všem předem, když budou mít strach, budou se líp klanět. Bohové uvidí, jak to král všechno pokusí zařídit, a zařídí pro něj taky to, co potřebuje on.

Klanět se měli všichni, také Izraelci, kteří tam museli bydlet. A tady král narazil. Nepomohla ani pec. Neměli strach. Ti mladí mužové, Šadrak, Měšak a Abed-nego, se prostě soše neklaněli. Pece nebudou klekat před kusem zlata pokaždé, když za nou vřeštět nějaké babylonské trubky a kytary. Věděli, že ta socha žádný bůh není, a věděli, že by tak urazili Hospodina a ještě by se cítili jako hlupáci.

Četli o tom mnohokrát v Písmu a také to zažili, že jejich Bůh je milosrdný a mocný, že je má rád a myslí na ně. Takového Boha nechtěli nikdy ponížit tím, že by se šli poklonit nějaké modle.

Ale taky věděli, že za to hrozí smrt. Ale věřili, že je Bůh z té pece vysvobodí, když bude chtít. Byli stateční? Možná se báli. Myslím, že ano. Ale neřekli si – pro pár poklonění se nic nestane, vždyť to nic není, je lepší žít než umřít. Ani si nemysleli, že je Bůh musí určitě vysvobodit. Prostě mu věřili, prosili ho o sílu a klanět se nešli.

Král se to dověděl a rozzuřil se do ruda. Byl rozpálený jako ta pec. Ještě víc a taky nechal tu pec rozpálit ještě víc. Rozkázal svázat a spálit tam ty tři Izraelce, a to hned. Ta pec byla tak žhavá, že žárem umřeli dokonce i vojáci, kteří museli rozkaz provést.

Král a jeho dvořané to sledovali. Najednou král vyskočil. Copak tam nehodili tři lidi? Jakto, že tam vidí čtyři? V té peci se procházeli čtyři lidé, byli rozvázaní, chodili si po rozpálené peci jakoby nic a snad spolu mluví nebo co. Král nemohl věřit svým očím. Sám zavolal na Šadraka, Měšaka a Abed-nega, aby vyšli z pece ven.

Oni vyšli, komise je prozkoumala a neměli ani popálené vlasy. Nestalo se jim vůbec nic. Král se velmi divil a řekl, že Bůh Hospodin je opravdu mocný. Ale že by v něj uvěřil, to zas ne, dál sloužil svým divným vymyšleným bohům a jejich sochám. Aspoň ale nařídil, že ty tři mladé muže mají nechat všichni na pokoji, aby věřili svému Bohu.

A ti tři mládenci? Co by, chválili Pána Boha dál.

Návrh další ?innosti:

- možno totéž jako u p?edškolních d?tí
- použít jakýkoli pracovní list z navržených materiál?

Pro druhý stupe?

Zásadní jsou otázky, poznámky mezi nimi berte jako navržené formulace, důležité je, aby porozumění bylo dosaženo ve vzájemném hovoru.

- *Co je modla?*

N?co, co má ?lov?k místo Boha. Na co spoléhá, o ?em soudí, že mu p?inese št?stí, radost, pro co by byl schopen ud?lat skoro všechno. Co obdivuje. Co uctívá. K ?emu upíná svou naději. Na co „zav?sil svůj život“.

Boha pot?ebuje každý ?lov?k, stejn? tak, jako dýchá, pot?ebuje n?koho ctít. Potíž je v tom, že lidé dost často mají právo modlu místo Boha.

- *Jak vypadají nej?ast?jší modly dnes?*

Doporu?uji zadat si do vyhledáva?e Google slovo „Modla“. Výsledek je inspirativní. Toto je pár p?íklad?: sportovci, herci, zp?váci, dovolená u mo?e, mobilní telefon, léky a jiné drogy, nízké ceny, peníze a majetek, národ, Facebook.

Co d?ti ?eknou, zapisujte na velký papír. Nakonec ho mohou vyzdobit kresbami model, vznikne jakýsi „varovný plakát“.

- *Jak modla funguje?*

Modla je zpodobení boha nebo je to v?c ?i osoba, která je za boha považovaná a zdánliv? je ur?ena k tomu, aby jí ?lov?k sloužil. On to také d?lá, jenomže hlavní smysl této lidské ?innosti je ten, aby b?h vyhov?l pot?ebám ?lov?ka. Normální úplatek. Nebo obchod - n?co ty mn?, n?co já tob?. Dokonce i vydírání by to mohlo být. Nejvíce se hodí slovo manipulace. A právo tohle – manipulaci – B?h Hospodin nesnáší.

P?edstavte si následující situaci: ?lov?k A má rád ?lov?ka B (m?že jít o vztah mezi d?tmi a rodi?i, p?áteli, kamarády, partnery...) a ?lov?k A je schopen ud?lat pro ?lov?ka B cokoli, co je v jeho silách, prost? proto, že ho má rád. P?esto ?lov?k B s ?lov?kem A manipuluje, tla?í ho k n?jakému svému zám?ru, často úsko?n?. Jaká bude reakce ?lov?ka A, až to odhalí?

Stejn? je to ve vztahu Boha k nám a jisté je, že On to odhalí hned.

P?e?íst p?íkázání.

2. p?íkázání nám dodává lidské d?stojnosti. Neklaníme se p?ed n??ím tak sm?šným jako jsou modly. Jedin? B?h zasluhuje naši poklonu, naši nejvyšší úctu. Ale také zajiš?uje d?stojnost i t?m, kdo jsou slavní, stát se modlou totiž je také hrozná tíha (i když si to mnoho z t?ch, kdo si p?ejí být slavní, neuv?domují).

Představte si nějakého známého sportovce či herce. Jeden o něm řekne – Je výborný/á v tom, co dělá. Druhý řekne – Je to můj idol. Jaký je v tom rozdíl? Jak se to projevuje v chování těchto dvou?

2. přikázání zakazuje brát důstojnost Bohu. Nepřipouští vůbec, abychom svatého Boha, který nás miluje, ponížovali tím, že budeme spoléhat na lidi, na věci, jako by oni mohli naplnit a zachránit náš život. Nejde o to, že nesmíme sledovat sport či filmy, zajímat se o lidi, kteří se tím zabývají, poslouchat muziku, dívat se na Facebook apod. Jde o to, aby se to nestalo „smyslem našeho života“, jeho jedinou náplní, naším jediným zájmem a posedlostí, abychom nebyli jako svázaní, nestali se otroky modly (viz větu z úvodního rituálu). Proto v přikázání říkáme, že je Bůh žárlivý.

Nepomysleli jste si, jak k tomu přijdou ti z třetího a čtvrtého pokolení, když Bůh stáhá za to, co provedli jejich předkové?

Tohle je hlavně upozornění – není jedno, co děláš, činy mají následky. Někdy následky sahají tak daleko, že to ani neodhadneš. Někdy dokonce až na ty, kdo se ještě nenarodili.

(Možnost rozhovoru nad tím, co může ovlivnit další generace – ekologická témata atp.)

Co je ovšem hlavní, je ten nepoměr. Všimli jste si toho? Stáhá vinu, ano, ale je milosrdný nad tisíci. Ty tisíce jsou v množném čísle. Jeho milosrdenství je mnohem větší než jeho přísnost.

Biblický příběh o modlářství (jeden z mnoha) Da 3

- Znáte podobné situace z naší historie, kdy neklanět se státní modle bylo nebezpečné?
- Kdo byl ten čtvrtý v peci? (úvahová otázka, není na ni ověřená přesná odpověď)

Průběh

Ještě jeden dodatek k modlám:

Televize je můj pastýř, u ní mi nic nechybí. Dopřává mi válet se na měkkém kanapi a popíjet sladké nápoje. Odvádí mě od knih, učení, Bible a všech ostatních nudných povinností. Nepotřebuji ani duši, ani rozum, žiju televizí. Vede mě po cestách sexu a násilí pro sponzorovo jméno.

I když na mě padnou stíny odpovědnosti a pocitu zmaraného času, nebudu se toho bát, protože se mnou jsi ty, TV. Připravuješ mi reklamu pro moje požitkářství. Poléváš mi sem tam hlavu humanismem, pošlu dárcovskou sms a moje sebespokojenost přetéká. Ano, lenost a hloupost mě budou provázet všemi dny mého života. Před televizí se budu vracet do nejdelších časů.

- Poznáváte, na základě jakého biblického textu je vytvořena tato parodie? (Žalm 23)
- Zkuste si vyrobit podobný text pro závislost na počítači.
- Zkuste podle Žalmu 23 vytvořit text formulovaný pozitivně podle vás, přeformulujte, co je pro vás „travnatá niva“, „klidné místo“ apod.

Liturgie

Rituál

Společná recitace: *Hospodin je náš Bůh, to on nás vyvedl z otroctví.*

Modlitba

Pane Bože, děkujeme ti za přikázání, poznali jsme, že je velmi dobré. Děkujeme za všechny statečné lidi, kteří nám ukazují, co je důležité a co stojí opravdu za to. Prosíme, nedopusť a pomoz nám, abychom od tebe neútlkali k modlám. Nechceme vypadat hloupě ani ti nechceme přisobit trápení. A proto tě chválíme ze všech sil. Amen.

Okénko do bohoslužeb

Nakreslete obrázek ruky a napište slovo manipulace.

Má ten obrázek a slovo něco společného?

Názorně např. můžeme přenést židli z místa na místo.

Latinsky se ruka řekne *manus*. Přenesli jsme židli, manipulovali jsme s ní. Slovo manipulace se ale používá spíš v přeneseném významu. Manipulují s člověkem nebo skupinou lidí, aby to bylo k mému užitku nebo podle mého přesvědčení. Manipuluje se ani ne tak rukou, jako spíš slovem, mocí, vydíráním...

Dá se manipulovat taky s Pánem Bohem? O tom bude dnešní neděлка.

Odkaz na pracovní list

[32 Judští mládenci v ohnivé peci - st](#)

[32 Judští mládenci v ohnivé peci](#)

[2. přikázání - Daniel](#)

Kam dále

[zpracování příběhu Da 3 na webu katecheze](#)

[převyprávění Da 3, obrázek, vymalovánka](#)

[obrázky](#)

[bludiště](#)

[powerpointové prezentace v AJ \(možno využít jako sled obrázků k vyprávění\)](#)

Odkaz na píseň

[Ještě dej \(SV37\)](#)

[Daniel \(SV266\)](#)

[Ten obraz zlatý, obraz se k nebi tyčí](#)

[Tři mládenci \(SV341\)](#)

[Tvá svoboda, tvá svoboda nade mnou](#)

[Bůh je náš Pán a Král, zpívejme mu píseň chval](#)

[Pane, dnesek je den chvály \(BTS3\)](#)

[Pánu díky vzdávejte](#)

Cílová skupina

[Starší školní](#)

[Školní](#)

[Předškolní](#)

[Mladší školní](#)

Katechetické cykly

[Desatero – Modlitba Páně – Krédo](#)

Téma

[Desatero](#)

Biblický odkaz (kat)

[Exodus 20,4](#)

[Daniel 3](#)